

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima Controversia. An peccatum originale, vel actuale mortale sit malum simpliciter infinitum, quatenus est offensa Dei, ita vt habeat malitiam simpliciter infinitam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

respondet S. D. quatuor dictis, ex quibus solutio formalis argumenti deducitur. *Distinctio* est: Aliqua satisfactio potest dici dupliciter sufficiens. *Vno modo* perfecte; quia est condigna per quandam adaequationem ad recompensationem culpe commissae: *alio modo* potest dici satisfactio hominis esse sufficiens imperfecte, scilicet secundum acceptationem eius, quia est ea contentus, quamvis non sit condigna. *Primum dictum* est: Hominis puri satisfactio non potuit esse perfecte sufficiens pro peccato. Probatur dupliciter: Primo; quia tota humana natura erat per peccatum corrupta, nec bonum alicuius personae, vel etiam plurium poterat per equiparantiam totius naturae detrimentum compensare. Secundo; quia peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate diuinæ maiestatis offensae; ergo oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam; ergo debuit esse actus Dei & hominis; ergo puri hominis satisfactio non potuit esse perfecte sufficiens. Antecedens probatur; quia tantò offensa est grauior, quantò maior est ille, in quem delinquitur. *Secundum dictum*: Satisfactio Dei & hominis, scilicet Christi, potuit esse sufficiens pro peccato. Probatur secunda ratione allata pro primo dicto. *Tertium dictum* est: Satisfactio puri hominis est sufficiens imperfecte, scilicet secundum acceptationem Dei. Hoc relinquitur, ut constans. *Vltimum dictum*: Omnis puri hominis satisfactio efficaciam habet à satisfactione Christi. Probatur. Quia omne imperfectum praesupponit aliquod perfectum à quo sustentetur, ergo. Ad argumentum igitur in forma respondetur, antecedens verum esse de satisfactione imperfecta; falsum autem esse de perfecta: probatio verò antecedentis procedit de satisfactione tantum imperfecta. Consequentia verò ex antecedente priori modo sumpto falsa est, ut patet ex corpore huius articuli.

Ex hac responsione octo insignes emergunt Controversiae. **PRIMA** est, an peccatum originale, vel actuale mortale sit malum simpliciter infinitum, quatenus est offensa Dei, ita ut habeat malitiam simpliciter infinitam? **SECUNDA** est: An opera Christi Domini tanti fuerint valoris, & efficaciae, ut eis Deo pro nobis oblatis condigne, & secundum leges verae, proprie ac rigorose iustitiae satisfecerint pro peccatis humani generis? **TERTIA** est: An Christi humanitas in satisfactione pro peccatis fuerit principium quod, vel tantum quo? **QUARTA** est: An homo purus per exclusionem tantum diuinum suppositi, id est qui non est Deus, habens tamen gratiam & charitatem, possit condigne & secundum leges rigorose iustitiae satisfacere pro peccatis humani generis? **QUINTA** est: An possit homo condigne pro se ipso satisfacere? **SEXTA** est: An saltem pro peccato veniali possit homo purus Deo satisfacere? **SEPTIMA** est: An purus homo, ut Christi membrum possit condigne Deo satisfacere pro peccato suo. Vltima controversia est: An purus homo per exclusionem etiam auxilij diuinæ gratiae de potentia Dei saltem absolutae potuerit per opera ordinis naturalis satisfacere ex imperfecta iustitia pro culpa totius humani generis? Quae summa, quae fieri potest, breuitate, eodem ordine, quo fuere propolita, sunt expeditenda.

PRIMA CONTROVERSIA.

An peccatum originale, vel actuale mortale sit malum simpliciter infinitum, quatenus est offensa Dei, ita ut habeat malitiam simpliciter infinitam?

LOCVS huius Controversiae proprius est in 1. 2. q. 87. a. 4. Vbi de culpae lathalis infinitate differunt expositores, quorum nouissimus Salas summa diligentia Doctorum omnium, tam antiquorum, quam recentiorum placita collegit opposita validis argumentorum iaculis dimicantia. Nos hic vastam huius Controversiae materiam ad pauca, sed euidentia solidaque principia redigemus, ut ex eis bene perspectis, tam veritas quam falsitas in qualibet referenda sententia latens videatur.

TRES SVNT de proposita difficultate sententiae. **PRIMA** est affirmans mortale peccatum habere malitiam grauitatem simpliciter infinitam in genere mali moralis. Hanc sequuntur Alexander Aletis in 3. p. suae Summae, q. 1. a. 2. S. Bonauent. in 3. dist. 20. q. 4. & Ricardus ibidem. Caiet. super hoc art. §. ad alteram. Barth. Medina, dub. 2. de satisfactione puri hominis ad 2. arg. 10. Vincentius Ast. in Relect. de Gratia Christi, quaest. 5. pag. 301 & quidam alij recentiores. Eadem sententiam quidam tribuunt Capreolo in 4. d. 15. q. 1. in resp. ad 2. contra. 1. Concl. Vbi tamen nec ipse formaliter hoc affirmat, nec ex eius verbis videtur posse bene deduci Io. Medina in Codice de Penitentia, tract. 3. q. 1. in principio negantem sequitur opinionem, in medio verò eiusdem quaestionis peccati malitiam docet esse simpliciter infinitam, quamvis non satis appareat, an ex propria, vel aliena loquatur opinione.

Secunda sententia, quam sequitur Aluarez, disput. 3. tribus concl. explicatur. **PRIMA** est; peccatum originale & mortale, in quantum est malum hominis, eum auertens ab ordine rationis, non est malum simpliciter infinitum, etiam in genere moris. **SECUNDA** est: peccatum, ut est malum hominis auertens illum à bono infinito, scilicet à Deo, habet quidem grauitatem, & malitiam infinitam: illa tamen malitia sub eadem ratione non est infinita simpliciter, & intensiue, sed extrinsece, & obiectiue etiam in genere moris. **Vltima conclusio** est: Peccatum originale, & actuale mortale, ut est offensiuum Diuinæ Maiestatis, & malum Deo intentatum, habet malitiam & grauitatem simpliciter infinitam eo modo, quo si daretur linea infinita, esset secundum longitudinem simpliciter infinita.

Tertia sententia peccati mortalis malitiam docet esse tantum secundum quid infinitam in genere moris. Hanc tuetur Scotus in 3. d. 2. q. 2. §. quicquid operatione rationis, siue immanente, siue transiente, siue physica, siue moralis, necesse est esse, ut modus esse obiecti non excedat modum essendi ipsius agentis, nec modum principij formalis a siue generis.

Resolutio.

SCIENDVM est primo ad hoc, ut agens quacūque operatione siue immanente, siue transiente, formalis a siue generis.

Salas.

Sententia Doctorum. 1. Affirmat.

Alex. Aletis.

Bonauent.

Ricardus.

Caiet.

Barth. Medina.

Asturicensis.

Capreol.

Io. Medina.

Secunda sententia.

Aluarez.

siue physica, siue morali perfecte attingat obiectum, necesse esse, ut modus essendi obiecti non excedat modum essendi ipsius agentis; ac proinde, nec modum principij formalis agendi aut virtutis operatiue. Et quo ad actionem quidem inmanentem S. D. in 1. p. q. 12. a. 4. probat, nullum intellectum creatum posse per sua naturalia videre diuinam essentiam, hoc argumento; quia, si modus essendi alicuius rei cognitæ excedat modum naturæ cognoscentis, oportet cognitionem illius rei, esse supra naturam illius cognoscentis: at modus essendi diuine essentiae excedit modum cuiuscunque creatæ naturæ cognoscentis; ergo illius etiam cognitio excedit naturalem facultatem cuiuscunque creati cognoscentis: Vt autem ibi notauimus cum Caietano, sermo est de cognitione quidditatiua, non quocunque modo possibili, sed ex propria cognoscentis natura, ut causa per se sufficiente; & de modo essendi cognoscentis & cogniti, non secundum rationem specificam, sed genericam aut genericam similem, eo modo, quo ea quæ sunt vnius ordinis, dici possunt esse eiusdem generis, & de obiecto potentiae adæquato, non extensiuè sed intensiuè. Et quoniam intellectus creatus, etiam cum lumine gloriæ inferiorem habet essendi modum (sub eodem tamen ordine, & quasi genere supernaturali comprehensum,) quam sit modus essendi diuinæ naturæ secundum se, idè licet illam quidditatiuè cognoscat; non tamen eam comprehendit aut infinite videt, sicut se ipsum Deus infinita virtute intellectuā comprehendit: modus enim operationis modum sequitur operatiue potentiae & perfectionis eius. Et quamuis essentia diuina vnatur, ut species intellectui Beati, sitque in eo formale & efficiens principium visionis; quia tamen modus vnionis est secundum mensuram & modum luminis gloriæ, quod in omni Beato finitum est: idè licet tantum efficit visionem: vt enim ait S. D. in 4. d. 44. q. 2. a. 3. ad 6. forma, quæ est per se subsistens, habet aliquem modum, in quantum est res quædam subsistens, & quendam modum, secundum quod est actus talis subiecti; & hic modus accipitur secundum mensuram qua perfectibile pertingit, ut perficiatur tali forma, & ex hoc modo mensuratur actio. Essentia autem diuina est per se subsistens; & idè visio quæ per eam fit in intellectu creato, non mensuratur secundum modum infinitam, qui est ipsius essentiae secundum se, sed secundum modum, quo intellectus pertingit ad hoc, quod per ipsam perficiatur, ad hoc autem pertingit, in quantum coniungitur ei per lumen gloriæ, quod est finitum; & idè finita est ex parte videntis; quia si consideretur ex parte obiecti visi, scilicet essentiae Dei infinita dici potest extrinseca denominatione, ut ait S. D. 1. p. q. 25. a. 6. ad 4.

S. Thom.

Quo ad actionem autem transeuntem S. Tho. 1. p. q. 45. a. 5. ad 3. duo satis aperte significat: alterum est, necessarium esse proportionem potentiae actiue ad eius effectum, & ad modum producendi; sic enim ait: Virtus facientis non solum consideratur ex substantia facti, sed etiam ex modo faciendi; maior enim calor, non solum magis, sed etiam citius calefacit. alterum est gradum & modum potentiae esse secundum gradum & modum essendi ipsius agentis, quod in fine dictæ responsionis S. D. affirmat dicens, nullam creaturam habere simpliciter potentiam infinitam, sicut neque esse infinitum: In secundo vero cont. gent. cap. 21. ratione 8. latius id exprimens, ait: Cum omne agens agat, secundum quod est actu, oportet modum

A actionis esse secundum modum actus illius rei; unde calidum, quod est magis in actu caloris, magis calefacit. Cuiuscunque igitur actus determinatur ad genus, & ad speciem, & accidens, eius virtutem oportet esse determinatam ad effectus similes agenti in quantum habet; eo quod omne agens agit sibi simile. Et in capit. immediate sequenti ratione tertia, idem repetit; & ratione quinta, probat Deum esse omnipotentem ex hoc principio: Quod effectus aliquis non subest potentie alicuius agentis, potest ex tribus contingere: Vno modo per hoc, quod non habet cum agente affinitatem, vel similitudinem; agens enim omne agit sibi simile aliquo modo; unde virtus, quæ est in semine hominis, non potest producere brutum, vel plantam; hominem autem potest, qui tamen prædicta excedit: Alio modo propter excellentiam effectus, qui transcendit proportionem virtutis actiue, sicut virtus actiua corporalis non potest producere substantiam separatam: Tertio modo propter materiam determinatam ad effectum, in quem agens agere non potest, sicut Carpentarius non potest facere Serram; quia sua arte non potest agere in ferrum, ex quo fit Serra. In 4. etiam sent. d. 49. quest. 2. a. 3. ad 6. sic loquitur: Actio non attribuitur formæ tantum, quæ est principium actionis, sed composito, sicut calefactio calido, non calori tantum; & ideo actionem oportet mensurari non solum secundum formam, quæ est principium actionis; sed etiam secundum subiectum formæ: sed forma, quæ non est per se subsistens, &c. Vide ibi. Denique quolib. 3. art. 7. eandem luculentius aperit veritatem dicens: Vnumquodque agens agit secundum modum suæ naturæ; & ideo ubi ignoratur modus naturæ rei necesse est etiam, ut modus actionis eius ignoretur. Modus autem naturæ Angelicæ est nobis ignotus, secundum quod in se est &c. & infra Quanto autem natura intellectuā est superior, tanto est magis actualis, utpote Deo similior, qui est actus purus: unde superiores Angeli possunt agere in inferiores Angelos, & in animas nostras, sicut id, quod est in actu in id, quod est in potentia. Hæc ibi S. Tho. Ex quibus perspicue patet in omnibus agentibus actione physica verisimum esse propositum fundamentum secundum mentem Angelici nostri Doctoris, quem etiam sequitur Scotus in 4. d. 1. q. 1. §. ideo dici potest. tertio modo. conclusionem 3. Cuius verba sunt. Nulla forma materialis potest esse principium creandi aliquid probatur, quia sicut in essendo præsupponit materiam, in qua fit, ita in agendo præsupponit materiam, in quam agat; alioquin terminus actionis eius esset absolutior à materia, quam ipsa forma: Hæc ille.

SUPEREST etiam eiusdem principij veritatem ostendere in agente morali, cui suum discursum applicat S. D. in allegato quolib. Vbi de illuminatione loquitur Angelorum, quam moraliter, scilicet ad modum magisterij fieri diximus prima p. quest. 106. a. 1. Controuersia vnica. Et quia præcipue Controuersia est hic inter Expeditores D. Tho. de satisfactione, & offensa, quas nulli dubium est sub genere actionum moralium contineri: in eis duntaxat hic sufficit prædicti principij veritatem ostendere. Ad cuius euidentiam.

Considerandum est primo, actus omnes humanos, tam bonos quam malos in duplici specie, ac genere collocari, scilicet naturæ & moris, ut ait S. D. 1. 2. q. 1. a. 3. ad 3. & q. 18. a. 4. & alibi sæpe. Sumitur autem species actus in esse naturæ ab obiecto absolute sumpto, à quo dependet actus secundum suum esse naturale; species autem moralis ab obiecto sumitur rectæ rationi comparato, quatenus cum ea concordat aut ab ea discordat, ut ait S. D. in dicto lege quaest.

Quaestio Prima.

q. 18. a. 5. 6. 7. & 8. Si itaque consideretur actus humanus, siue bonus, siue malus secundum eius esse naturale, siue prout est in specie naturae, finitus est simpliciter, quia creatum omne secundum suum esse naturale finitum est; at eidem actui, prout est in genere moris, siue secundum eius esse morale potest quaedam infinitas conuenire, ut hic affirmat S. D. de peccato, & de satisfactione Christi Domini.

Secunda distinctio. Secundo notandum est, in peccato, prout est malum morale, triplicem posse malitiae rationem considerari: prima est priuatio debiti ordinis ad rectam rationem. secunda est priuatio debiti ordinis ad summum bonum, cuius inhabitatio per gratiam tollitur per peccatum iuxta illud Isaia.

Isa. 59. Iniquitates vestra diuiserunt inter vos, & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis, ne exaudiret. Tertia est offensa Dei, quem (ait S. Bernardus in ser. 3. de Resur. Dom.) perimit peruersa voluntas peccatoris: omnino enim (inquit) vellet Deum peccata sua, aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo non esse Deum, quae quantum in ipsa est, vult eum, aut impotentem, aut insipientem Crudeles plane, & exercenda malitia, quae Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Haec ille.

S. Bernar. Tertio sciendum est duplicem inesse peccato mortali grauitatem, alteram intrinsecam, & alteram extrinsecam; sicut etiam bonis actibus duplex potest bonitas conuenire, scilicet intrinseca & extrinseca; peccati grauitas intrinseca ex principiis & circumstantiis sumitur actionis peccaminosa & praesertim ex actus intentione, ex priuationibus etiam debiti ordinis ad rectam rationem & ad Deum; ac proinde ex auersione a summo ac infinito & incommutabili bono (prout scilicet auersione priuatur anima vnione ad summum bonum), & conuersione ad finitum & commutabile bonum: ad intimam enim actus mali morales rationem haec omnia pertinent. Quamuis enim habitus, obiectum, finis & circumstantiae a quolibet actu morali sint extrinsecae; dependentia tamen & commensuratio moralis actus ad haec, ad eius intimam pertinent rationem, ita ut ab eis, nec per primam intellectus operationem valeat separari. Ad intrinsecam itaque malitiae grauitatem pertinet primo tendentia in obiectum absque debito rationis & legis ordine. secundo exercitium actus cum priuatione debite commensurationis secundum regulam rectae rationis & diuinam legis ad circumstantias: tertio intensio actus cum dictis priuationibus. quarto ipsa per se priuationes ordinis ad rectam rationem & ad Deum, scilicet auersio a summo bono, quatenus priuat animam vnione ad summum bonum. Extrinseca vero peccati grauitas denominatio quaedam extrinseca est ab offensa personae dignitate procedens, ita ut quanta dignitas est offensa personae, tanta in genere moris sit grauitas in peccato denominatio: Et quoniam offensio auferit secundum rem, aut secundum affectum a persona offensa bonum aliquod ad eius pertinens dignitatem; ideo in idem redit asserere extrinsecam peccati grauitatem attendi secundum magnitudinem dignitatis personae offensa, & (ut quibuscumque placet) ex quantitate boni, quod offensio tollit ab offensa persona. Addunt alij etiam vilitatem personae offendentis; quanto namque maior est offensa personae dignitas, tanto ceteris paribus, maior est quantitas boni, quod illi per offensionis actum re, vel affectu subtrahitur, & quo maior fuerit offendentis personae vilitas, tanto maior erit secundum

A estimationem boni dignitatisque subtractio in offensa persona. Esse autem malo morali extrinsecam grauitatis denominationem illam, quae ab offensa personae dignitate desumitur, affirmat Conradus 1. 2. quaest. 8. 7. art. 4. Vbi considerans auersionem secundum omnes eius rationes & effectus, ex quibus praecipuus ac maximus est, quod est offensa Dei, auferens affectu infinitam a Deo bonitatem, ait, auersionem dici infinitam extrinsecam & quali obiectiue, sicut intellectio & visio beati dicitur infinita, quia circa infinitum versatur obiectum, sic auersio (inquit) dicitur infinita; quia auferit infinitum bonum, & separat hominem ab infinito bono; & infinitum damnum affert. Quod etiam affirmat Scotus in fine 4. sent. dicens, peccatum non appellari infinitum, nisi quia separat ab infinito; non autem quia malitia sit infinita; quia talis ac tanta est, quanta est bonitas, quae nata fuisset inesse illi, si secundum debitas circumstantias fuisset elicita: haec autem (inquit) non fuisset infinita, nisi quatenus infinito coniungitur: Ut enim sapienter aduertit Medina in allegato a. 4. q. 87. obiectum non dat totam suam perfectionem, & nobilitatem actui humano: & ideo operatio hominis aut animae separata circa obiectum infinitum non est infinita, ac proinde amor & visio Dei, quam habent in patria Beati, non sunt actus infiniti.

C Nec oppositum affirmat S. D. 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. dicens, humanitatem Christi ex hoc quod est vnita Deo, & Beatitudinem creatam ex hoc quod est fructus Dei, & Beatam virginem ex hoc quod est Mater Dei, habere quandam infinitam dignitatem ex bono infinito, quod est Deus, & ex hac parte non posse aliquid fieri melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo: his enim vltimis verbis satis aperte significat se praedictis rebus creatis extrinsecam tantum infinitatis denominationem praedictis rebus creatis tribuisse, cum ait, haec habere quandam infinitam dignitatem ex bono infinito (subaudi simpliciter) quod est Deus, & ex hac parte non posse aliquid fieri melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo: Si namque aliam ab ea, quae Dei est, praedictis tribueret infinitatem illis intrinsecam, nullius valoris aut apparentiae; imò & in illatione peccantem rationem adduxisset S. D. qualibet enim re creata infinitatem secundum quid perfectionis habente, potest Deus aliam meliorem efficere, ut patet de substantiis spiritualibus & earum speciebus.

E Et ex his apparet primo nullam creatorum agentium actibus secundum esse naturae, aut secundum esse moris inesse bonitatem, aut malitiam simpliciter infinitam. Et de bonitate quidem naturali perspicuum est; nam alioquin sequeretur non esse tantum vnum esse per essentiam, sed plura. De bonitate vero & malitia morali, quamquam ex dictis satis eluceat, ostendetur inferius optimis argumentis.

Secundo sequitur ex obiecti etiam infinita dignitate simpliciter, in humanos actus ad ipsum ordinatos bonitatem aut malitiam infinitam, nec etiam secundum quid, quae sit eis posse simpliciter inherens, minime posse deriuari, sed eos esse simpliciter infinitos, secundum se proprie ac vere omnino finitos; & pluribus autem doctissimis viris, actus illos appellari secundum quid infinitos secundum bonitatem aut malitiam; eo quod non nisi diminute, scilicet

Nullum mortale peccatum esse simpliciter infinitum.

scilicet extrinseca denominatione; ex obiecti nimirum infinitate dicatur infiniti, vel si magis placet, dicamus actus illos veluti altioris ordinis secundum infinitos eorum gradus possibiles, aut imaginabiles superiores; atque ideo secundum quid infinitos fuisse nuncupatos; quantumvis enim crescat iustitiae aut misericordiae bonitas, nunquam adequabitur charitati; & quantumvis crescat culpa venialis, nunquam ad letalis criminis grauitatem attinget.

Non posse autem mortalis peccati malitiam esse simpliciter infinitam; sed esse secundum se vere, proprie ac omnino finitam perspicue colligitur ex primo supraposito fundamento; si namque modus essendi obiecti sit excellentior modo essendi agentis & virtutis eius operatiuae, erit etiam altior modo operationis eiusdem agentis & potentiae; ac proinde non poterit agens sua operatione perfecte & adequatè illud obiectum attingere, adeo ut actionis modus adequet modum obiecti naturalem; igitur actus mortaliter malus, quatenus est offensio Dei, non potest perfecte & adequatè Deum attingere, ita ut tanta sit eius intensio secundum naturam, aut secundum affectum ad Dei bonitatem, scientiam, iustitiam &c. destruendam, quanta est horum omnium in vna simplicissima Dei natura actualitas & perfectio, ut verè dici possit habere malitiam simpliciter infinitam: sed ex modo naturae potentiaeque tam intellectiuae quam volitiuae, & rationum operandi, ac habituum vtriusque dictae facultatis ad quemlibet actum peccati concurrentis modificatur offensio multo magis, quam ex lumine gloriae visio beatifica modificetur in Beatis. Nam, si trahere posset actus infinitatem simpliciter ex obiecto infinito simpliciter prorsus extrinseco, multo magis eam traheret ex diuina essentia veluti specie & forma secundum esse intelligibile intellectui beato magis intimè vnita, quam forma materiae; cum praesertim sit intellectui ratio, & formale principium, & effectuum visionis beatificae. Iam autem diximus hanc secundum se finitam esse ob supradictam causam, sola verò extrinseca denominatione; quia, scilicet infinitum attingit obiectum, infinitam quodammodo nuncupari.

*Aluarezij
responsio*

Sed ait Aluarez, longè diuersam esse rationem visionis beatificae in ordine ad Deum clarè visum, & peccati in ordine ad Deum offensum; quoniam (inquit) infinitas Maiestatis diuinæ redundat in ipsum peccatum mortale in ratione offensae, & tribuit illi infinitatem in genere moris: infinitas autem obiecti visi vel dilecti per actum charitatis, non redundat in conditionem ipsius actus; sed solum est infinitas obiectiua & extrinseca. *Sed iam patet,* mortale peccatum in genere moris finitum esse simpliciter, dici verò denominatione tantum extrinseca simpliciter infinitam. Quod alijs etiam efficacibus argumentis ostendetur inferius.

*Mortaliter
peccas vult
Deum non
esse.*

Sed antequam ulterius procedamus, operæ pretium erit explicare, an & quomodo quicumque lethaliter peccans velit explicitè, aut implicitè Deum non esse, & per hoc, quantum sit ex se, destruat Deum. Ad cuius euidentiam.

Tertio considerandum est, duplicem esse mortaliū peccatorum differentiam; quædam enim sunt contra dictamen rectæ rationis, & contra legem Dei naturalem, aut etiam contra legem supernaturalem: quorum tamen obiectum non est Deus, sed creatura, qualia sunt vniuersa peccata in proximum aut in nos ipsos commissa: quædam autem sunt peccata, quorum obiectum

est Deus eo modo, quo declarat Caiet. Caiet.

in 1. 2. quæst. 87. art. 4. qualia sunt infidelitas, blasphemia, desperatio, & odium Dei; quæ primò, & per se habent auersionem à Deo, ut ait S. Th. *2. 2. quæst. 20. art. 3.* Manifestum est autem,

odium Dei, si sit perfectum, quantum sit ex se, destructiuum esse Dei: odium enim Dei est actus voluntatis, quo quis vult malum Deo secundum id, quod est in se ipso secundum se; quemadmodum charitas illi opposita vult bonum Deo in se ipso, secundum id, quod est in se ipso: potest enim aliquis ex peruersa voluntate velle Deum non esse, quamuis sciat hoc esse simpliciter impossibile. Vt enim ostendimus in *1. p. q. 63. a. 3. controu. 2. id,* quod est impossibile per se cognitum, ut impossibile potest appeti per se voluntate conditionata, quæ, licet sit velleitas; maximum tamen peccatum est; esset enim voluntas hæc efficax, si posset, id est si non esse Dei, quod appetit, esset possibile, ut scitè Caiet. ad- *Caiet.*

uertit 2. 2. quæst. 34. a. 1. & eadem ratio est de odio Dei minus perfecto, quo mala voluntas Deū appetit non esse sapientem, iustum aut omnipotentem; vna liquidem à Deo remota perfectione iam Deus non est; omnes enim de Deo dictæ perfectiones vna sunt absolutissima simplicissimaque perfectio, ut 1. p. q. 4. a. 2. docuit S. Th. 1. 2. quæst. 3. a. 1. & eius expositores ibidem. Nos materiam hanc explicauimus in eodem lib. q. 28. a. 2. controu. 1.

Alia verò peccata, quæ non feruntur in Deum secundum id, quod est in se ipso secundum se, vel quibus per se non conuenit auersio à Deo, non sunt appetitiones per se directæ & explicitè non esse Dei, sed per accidens indirectè & implicitè tantum, & consequenter; quia nimirum peccans mortaliter conuertitur ad bonum commutabile, finem vltimum in eo constituens, & diuinam ei conferens dignitatem, & ex hoc auferit à Deo per accidens & indirectè, quantum sit ex se, rationem vltimi finis & summi boni, ac proinde diuinitatem. Quamuis enim multæ sint lethaliter malæ volitiones, quæ ex apprehensione practica non esse Dei minimè procedant, atque ideo, nec in illud ferantur explicitè, nihilominus omnes in ipso suæ prauitatis exercitio, quantum sit ex se, rationem summae bonitatis ac vltimi finis à Deo per auersionem tollunt, & per cōuersionē in creatura constituunt, quamuis re ipsa diuinæ bonitati nullum afferant nocumentum. Sed quia modificatur actus omnis voluntatis ex modo suorum principiorum, quæ omnia finita sunt, & finitè tantum agunt, ut antè diximus, ideo peccatum omne finitam habet malitiæ grauitatem, quamuis extrinseca denominatione dicatur infinita lethalis culpæ malitia ob infinitam, quæ auersione contemnitur, bonitatem.

Conclusiones deductæ, & probatæ.
PRIMA CONCLUSIO, Nullum mortale peccatum, etiam prout est offensio Dei, est intrinsecè simpliciter infinitum. Hæc conclusio probatur ex dictis. Et probatur ad huc. Primò. Si peccatum mortale haberet malitiæ grauitatem simpliciter infinitam, id maximè esset, quoniam (ut dicunt huius sententiæ defensores) peccatum tantò grauius est, quantò persona, contra quam est peccatum, maior est: & Deus, contra quem peccata committuntur, bonitatem habet & dignitatem simpliciter infinitam: ergo peccatum mortale grauitatem habet simpliciter infinitam: sed hæc ratio nullius est omnino valoris, ergo: Probatur hæc minor. Quoniam, ut in allegata quæst. 87. artic. 4. in 1. 2. animad-

animad-

Medina.

animaduertit Medina, quamuis operatio circa A
melius obiectum sit melior, si cætera sint paria,
non tamen tantò melior est, quantò obiectum
melius est: alioquin visio Dei à creatura esset in-
finita perfectionis simpliciter. Cum enim su-
premus Angelus beatus quidditatiue v. deat om-
nes Angelos, ab infimo vsque ad ipsum supre-
mum, & Deum etiam videat per essentiam, se-
queretur secundum calculationem illam, iuxta
perfectionem & differentiam graduum in obie-
ctis ab Angelo visis esse etià perfectione & diffe-
rentiam graduum in visionibus: & cum essentia
Dei sit infinita simpliciter, Angelorum autem
essentia sit finita, consequens hieret, visiones
quidem ad singulos Angelos terminatas finitas
esse simpliciter, visionem autem essentia Dei esse
simpliciter infinitam. Illa ergo propositio: *Peccatum tantò grauius est quanto persona contra quam
est peccatum maior est, sub disunctione intelli-
genda est, videlicet, vt vel sit tantò maior graui-
tas intensiua, vel sit altioris ordinis.* Eo igitur
argumento probatur, peccatum mortale, quod
est offensa Dei, altioris ordinis esse, quàm sit of-
fensa, quæ fieri possit cuilibet creatæ personæ vel
creabili, non autem quod malitiam habeat sim-
pliciter infinitam. *Secundò probatur conclusio.* Quia
peccatum ex parte conuersionis est simpliciter
finitum, vt ait S. D. in dicto art. 4. ergo etiam ex
parte auersionis & quatenus est offensa Dei est
finitum intrinsecè. Probatur consequentia. Quia
quantitas priuationis ex eius politiu quantitate
mensuranda est, ex quo causatur. Et confirma-
tur. Quoniam etiam ille, qui Deum odit, finitè
tantum appetit Deum non esse, sicut etiam illum
finitè cognoscit; quod autem bonum, cui non esse,
vel quoduis aliud malum appetit, sit infini-
tum simpliciter, non efficit, vt peccatum intrin-
secè malitiam habeat simpliciter infinitam, sed
extrinsecè tantum, vel quòd sit altioris ordinis
malitia æquiualens, & excedens infinitos mali-
tiæ gradus ad inferioris ordinis actus pertinen-
tes. Quemadmodum actus charitatis, quia altio-
ris ordinis est quolibet actu moraliter bono na-
tura viribus elicit, omnibus non solum specie-
bus, & indiuiduis moralium actuum adæquatur,
sed eos etiam excedit, adeò vt etiam, si perfe-
ctione & multitudine crescerent in infinitum,
nunquam ad vnius charitatis actus perfectio-
nem attingerent. *Tertio probatur conclusio.* Quia
peccato simpliciter infinito debetur pœna sim-
pliciter infinita: At nullus pro quocumque
peccato punitur à Deo pœna simpliciter infini-
ta; ergo. Prima propositio patet ex ipsa ratione
iustitiæ punitiue: Secunda verò probatur; quia
pœna sensus, quæ conuersioni respondet, finita
simpliciter est, pœna verò damni, quæ auersioni
respondet, non est infinita simpliciter, sed dura-
tione tantum, vt in allegato artic. 4. docet S. Tho-
mas.

SECUNDA CONCLUSIO. Omne mortale
peccatum est per extrinsecam denominationem sim-
pliciter infinitum. Hæc patet ex dictis.

TERTIA CONCLUSIO: Omne mortale
peccatum magis propriè dicitur secundum quid infini-
tum, quàm dicatur per extrinsecam denominationem
simpliciter infinitum. Probatur. Quoniam esse, aut
dici infinitum simpliciter extrinsecè, siue per
extrinsecam denominationem est esse diminutè
infinitum; dictio enim illa extrinsecè addita huic
prædicato infinitum, vel denominationi, conditio
diminuens est. Iam autem ostendimus, peccatum
mortale, vt est offensa Dei, infinitum esse sim-
pliciter in genere mali moralis, extrinsecè tan-
tum denominatione; igitur magis congruè dici-

tur, mortale peccatum infinitum secundum
quid, id est non intrinsecè sed extrinsecè, quam-
quam dicatur infinitum simpliciter extrinsecè
siue per extrinsecam denominationem.

Argumenta, & solutiones.

CONTRA PRIMAM conclusionem sunt ar-
gumenta, quæ referunt, & soluunt Medina,
& Ioannes Salas in prima secunda quæst. 87. art. 4. Et
Albertinus Coroll. 18. pag. 305.

Contra eandem conclusionem argumentatur
Aluarez: sed eius argumenta probant extrinse-
cam tantum peccati infinitatem, non autem in-
trinsecam. Vnum tamen est, quod specialem vi-
detur postulare solutionem. Sic enim arguit: Di-
gnitas personæ satisfaciens redundat in digni-
tate satisfactionis, & valorem intrinsecum illius;
& ideo satisfactio Christi Domini, quia procede-
bat à persona simpliciter infinita in ratione sa-
tisfactionis, erat simpliciter infinita; ergo simili-
ter dignitas personæ, quæ offenditur, redundat in
grauitatem & malitiam eiusdem offensa; ergo
offensa commissa contra maiestatem infinitam
Dei, erit simpliciter ex hac parte infinita in ra-
tione offensa. Et confirmatur argumento ab eo-
dem allato pro sententia Asturicensis. Quo-
niam, vt ait S. D. ad 2. Tantò offensa est grauior,
quandò maior est ille, in quem delinquitur; vnde oportet
ad condignam satisfactionem, vt actus satisfaciens
habet efficaciam infinitam, vt potest Dei & Homi-
nis existens. Sentit ergo S. D. grauitatem & mali-
tiam peccati in genere mali moralis esse simpli-
citer infinitam, sicut satisfactio Christi Domini
in genere satisfactionis fuit simpliciter infinita,
Probatur consequentia: nam aliàs ex grauitate of-
fensa non bene colligeret S. D. ad condignam
satisfactionem esse necessariam in persona satis-
faciente efficaciam simpliciter infinitam. Pro-
batur hæc illatio. Quia si grauitas peccati solum
esset infinita secundum quid & extrinsecè, suffi-
ceret satisfactio infinita secundum quid, qualis
reperitur in actu contritionis vel charitatis su-
pernaturalis, cuius obiectum est quid infinitum
simpliciter. Respondetur, nullam esse consequen-
tiam; quoniam, vt latius explicabimus in sequenti
Controuersia, personæ dignitas intrinseca est
satisfaciens, vt satisfaciens est: satisfactio nam-
que pro offensa fit per submissionem & oblatio-
nem personæ satisfaciens in obsequium eius,
cui fit satisfactio: voluntaria namque satisfaci-
tis passione, supplicii deprecatione, &c. fit non
soli operationis submititur, & offertur persona
satisfaciens, adeò vt integra perfectaque satisfac-
tio confurgat ex dignitate personæ summissæ,
quæ satisfactio: est enim personæ dignitas, velut a-
ctus quidam primus operationi satisfactoriæ
moralem valorem conferens, sicut naturalis
formæ nobilitas actui secundo, ex ea, tanquam
formali principio procedenti quandam sui gra-
dus communicat dignitatem: personæ verò di-
gnitas, ad quam veluti obiectum terminatur of-
fensio, omnino extrinseca est ab offensionis ac-
tu; atque ideo nequit ex sua infinitate similem
actioni infinitatem intrinsecè denominantem
communicare, sed extrinsecè tantum. Non est igitur
eadem, sed differens valde ratio dignitatis
personæ satisfaciens respectu satisfactionis, &
dignitatis personæ offensa respectu offensio-
nis: longè namque plus confert personæ dignitas
ad valorem satisfactionis, quàm personæ offensa
dignitas ad offendentis malitiæ grauitatem.

C 4

Ad

ad off.
resp. 1.

Ad Confirmationem negatur consequentia; ad eius probationem negatur illatio: ad cuius probationem negatur consequentia: quoniam, ut infra dicemus, sicut iniuria tantò maior est, quantò maior fuerit dignitas offensæ personæ, ita satisfactio tantò maior est, quantò fuerit maior satisfaciens personæ dignitas: & idè, si grauitas offensionis fuerit infinita simpliciter, licet extrinsecè, sc. propter offensam personam infinitam dignitatis, nunquam iustitiæ constituitur æqualitas, nisi satisfactio sit infinita, non quomodocunque, sed ex infinita simpliciter dignitate satisfaciens; personæ verò creatæ dignitas infinitè minor est dignitate personæ diuinæ; ac proinde, si persona creata per sua naturalia, vel etiam ex accepta diuina gratia Deo satisfacere conaretur, æqualitatem iustitiæ nunquam attingeret, quia quantò maior est grauitas offensionis ex infinita offensæ personæ dignitate, tantò minor esset valor satisfactionis ex defectu dignitatis in persona satisfaciens. *Secundo respondetur*, cum Caietano, satisfactionem infinitam secundum quid adæquare posse offensam infinitam secundum quid, si satisfactor possit ex proprijs viribus talem actum exhibere Deo offenso; cum itaque nulla creatura satisfactionis actum infinitum secundum quid ex proprijs viribus Deo valeat exhibere, oportuit satisfactorem esse Deum simul & hominem, cuius personæ dignitas infinita satisfactionis actibus valorem tribueret simpliciter infinitum; hoc ipso namque, quòd satisfaciens Deus est, in eius satisfactionem infinitas simpliciter deriuatur. Itaque S. D. ex grauitate offensæ deducit, oportere satisfaciens habere efficaciam simpliciter infinitam, non immediatè, sed mediantè vna tacita propositione negatiua, videlicet nulla creatura ex proprijs viribus potest Deo satisfactionem exhibere, quæ sit infinita simpliciter aut secundum quid.

Et eodem modo diluitur argumentum Asturicensis, pag. 304. ex communi omnium Sanctorum Patrum doctrina deductum, ac præsertim ex verbis S. Athanasij in *serm. de pass. Domini*. Quamuis enim pro peccatis humani generis satisfactio sufficeret infinita secundum quid, quia tamen hæc ex proprijs viribus à nullo poterat exhiberi, nisi ab eo qui simul esset Deus & Homo, cuius satisfactio valorem habet simpliciter infinitum; idè sancti Patres affirmant, solius diuinæ personæ in humana natura satisfactionem ad peccati malitiam expiandam, & penam illi debitam exæquandam fuisse necessariam. Quamobrem dici potest, peccato & eius poenæ delendæ satisfactionem secundum quid infinitam fuisse sufficientem, per se loquendo: sed quia satisfactor ex proprijs est infinitæ dignitatis, cuius satisfactio est valoris simpliciter infiniti; idè quasi per accidens oportuit satisfactorem esse Deum & Hominem, & satisfactionem esse simpliciter infinitam. Huius argumenti difficultatem latè versat Asturicensis in sua Relezione de gratia Christi, quæst. 5. pag. 312. Sed de his in sequentibus disseremus vberius.

Obiectio 3

Contra eandem conclusionem produciunt alij duo loca S. D. Primus est de verit. q. 28. a. 2. in corp. ubi sic loquitur: Quicunque rem aliquam digniorem indigniori postponit, iniuriam ei facit, & tantò amplius quantò res est dignior: Quicunque autem in re temporalis finem sibi constituit, (quod facit omnis mortaliter peccans) ex hoc ipso quantum ad effectum suum proponit creaturam creatori diligens plus creaturam quam creatorem: finis enim est, qui maxime di-

ligitur. Cum ergo Deus in infinitum creaturam excedat, erit peccans mortaliter contra Deum infinita offensa ex parte dignitatis eius, cui per peccatum quodammodo iniuria fit, dum ipse Deus contemnitur & eius præceptum. Vnde ad hanc offensam abolendam non sufficienti vires humane, sed requiritur munus diuinæ gratiæ. Secundus locus est in 4. d. 46. q. 1. a. 3. Vbi diluens sextum argumentum ait: Poena responderet culpæ propriè loquendo secundum inclinationem, quæ inuenitur in ipsa, & non secundum dignitatem eius, in quem peccatur; quia sic cuiuslibet peccato redderetur poena infinita intensione. Quamuis ergo ex hoc, quod aliquis peccat contra Deum, qui est auctor essendi, mereatur ipsum esse amittere, considerata tamen ipsius actus inordinatione, non debet ei amissio esse, quia esse præsupponitur ad meritum & demeritum, nec per inordinationem peccati esse tollitur vel corrumpitur, & idè non potest esse debita alicuius culpæ priuatio esse. Respondetur primum locum explicari per ea, quæ diximus in probatione Conclusionis, & in responsione ad præcedens argumentum; solam enim infinitatem per extrinsecam denominationem ibi S. D. intendit. Secundus autem locus sub conditione loquitur, nimirum si peccato poena responderet secundum dignitatem eius, in quem peccatur, cuiuslibet peccato redderetur poena infinita intensione: at nò concedit S. D. poenam secundum iustitiam respondere peccato ad æqualitatem dignitatis eius in quem peccatur, sed oppositum ibi significauit dicens, poenam respondere culpæ propriè loquendo secundum inordinationem, quæ inuenitur in ipsa, & non secundum dignitatem eius, in quem peccatur: Cuius ratio patet ex dictis. Quoniam inordinatio peccatum in genere mali moralis constituit & intrinsecè denominat; obiecti verò dignitas est ab actu peccati prorsus extrinsecè: & idè nò potest ipsum nisi extrinsecè tantum denominare.

SECUNDA CONTROVERSIA.

An opera Christi Domini tanti fuerint valoris, & efficacis, ut eis Deo pro nobis oblati condignè, & secundum leges vera, propria ac rigorosa iustitia satisfecerit pro peccatis humani generis?

TRES habet partes præcipuas hæc Controuersia. Prima est de valore, & efficacia seu sufficientia operum Christi Domini ad condignè Deo satisfaciendum pro peccatis totius humani generis. Secunda de iustitia satisfactionis Christi Domini. Tertia de modo iustitiæ in eodem actu satisfactionis intentæ.

Ad quas omnes partes respondet Scotus in 3. Scotus. d. 19. & 20. Et in 4. d. 15. q. 1. dicens non fuisse infinitè meritoriam, neque infinitè satisfactoriam, & fuisse quidem secundum iustitiam, non tamen rigorosam, quæ scilicet diuinam promissionem, acceptionem ac liberalitatem excluderet; ac proinde nec propriam, & veram in hac satisfactione fuisse iustitiam. Eandem sententiam sequitur Durandus in 3. d. 20. q. 2. Et in 4. d. 20. q. 1. Durandus. Gabriel dist. 19. & 20. Et Io. Medina in Codice de Pre. Gabriel. nitentia, Tract. 3. de satisfactione, q. 1. Eandem explicat & tuetur Rada in sua 3. parte, Controuersia 13. Rada. a. 5.

Vasquez disp. 5. c. 2. dicit duo. Primum est, satisfactionem, & merita Christi ex se, & ex circumstantijs proprijs solum considerata absque vlla Dei acceptione, & fauore fuisse perfectè digna, quibus pro nobis Deo satisficeret. Secundum est, non solum sine acceptione fuisse digna, sed etiam sine promissione, & pacto veram, & perfectam rationem meriti habuisse. Quibus addit